

actorul
și
rolurile sale

ION FINTEȘTEANU

50 DE ANI PE SCENĂ

Drumul a început acum 50 de ani! Spunînd „o jumătate de secol”, ai parcă și mai pregnant imaginea distanței proiectate în timp. Capătul de început al firului îl regăsești într-una din încăperile muzeului Teatrului Național din București: o fotografie, purtînd patina vremii scurse, înfățișează ansamblul unui spectacol de... operă. În lașii „primului” război, în 1917. Tînărul, greu de recunoscut, din ultimul rînd, este...

— Așa am început, *ne spune Ion Finteșteanu*. Cîntăreț de operă, instrumentist la Conservator. Apoi, în apropierea unei mari personalități creatoare — elev al Luciei Sturdza Bulandra. La clasa ei mi-am dat producția cu Ion din *Năpasia*. Apoi 1921: anul intrării mele la Teatrul Național din București. Aici, trăiam sub mirajul a două stele de prima mărime: N. Soreanu și Aristide Demetriade. Era perioada unor mari personalități, în jurul cărora gravitam, ca la cursurile unei școli practice, în condiții prielnice pentru dezvoltarea tinerelor talente. Fac un asemenea teatru-școală cu Demetriade — jucînd lacheul din *Ruy Blas*, apoi Sylvestre din *Scapin* —, îndrumat pentru întîia dată de Paul Gusty, apoi, în regia lui Nottara, interpretînd pe Postumus din *Fintina Blanduziei*.

Era o strălucită pleiadă de vîrf a teatrului românesc. Marile roluri se confundau cu marii interpreți. Spuneai Ștefăniță, și te gîndeai la Demetriade, spuneai Luca Arbore, și-l vedeai pe Nottara. Concentrai *O scrisoare pierdută* în Iancu Petrescu și în Brezeanu. Stagiunile alternau, de la deschidere, *Răzvan și Vidra*, *Apus de soare*, *Hamlet* cu Demetriade, *Lear* cu Nottara, *Tartuffe* cu Livescu. Periodic, puteai revedea marii actori în repertoriul lor complet. Așa se face că imaginea lor a rămas vie în amintire. (O tradiție care nu s-a păstrat, din păcate.) Și, pentru tinerii actori, tovarășia maestrilor era cea mai desăvîrșită școală. Jucînd Orgon, l-am descoperit pe Tartuffe. Și, pînă la urmă, l-am jucat.

Am la îndemîină cîteva mărturii, ca să zic așa, de epocă: colegi de carieră, croniciari, scriitorii de teatru.

Iată, Aura Buzescu: *„Personagiile interpretate de dinsul reprezintă o mare și variată gamă, care îmbrățișează toate vîrstele, toate profunzimile, toate stările sufletești.”*

Victor Eftimiu: *„Ion Fintescu a jucat teatru cu pasiune, cu tenacitate. Au fost ani în care a apărut seară de seară. În stagiunea 1929—1930, de pildă, a interpretat nu mai puțin de 24 personaje...”*

Mircea Ștefănescu: *„Iubind teatrul cu pasiune și urmărindu-l pe linia marilor lui meniri, Fintescu — cu toate ispitele care au încercat să-l atragă în diverse companii teatrale — și-a cheltuit generos talentul aproape numai pe scena Naționalului, văzînd în această instituție, cheia de boltă a propășirii teatrului românesc.”*

— E vorba în ele și de arta dv., dar, mai presus de toate, acest repertoriu de roluri despre care vorbeați...

— Da. Dacă nu ți se pare prezumțios, poate nu strică să-ți pomenesc, în ordinea amintirii, de cîteva din rolurile mele: Shakeskeare mi-a oferit Polonius (*Hamlet*), Bion-

La Iași, în 1917, în corul Operei Române. În cerc, Ion Fintescu

dello-Baptista (*Femeia îndărătnică*), Grațiano (*Neguțatorul din Veneția*), Nim și Hugh Evans (*Nevestele vesele*), Dromio din Efes (*Comedia erorilor*), Fabian din *Noaptea regilor*, Clovnul (*Poveste de iarnă*): Molière pe Sylvestre (*Scapin*), pe Lubin (*Georges Dandin*), pe Jodelet (*Prețioasele ridicole*), pe Jupin Simon, pe Jacques La Flèche și pe Harpagon (*Avarul*), pe Arnolph (*Școala femeilor*), pe Jourdain (*Burghezul gentilom*), pe Orgon, pe Tartuffe (*Tartuffe*). Între Goldoni, (Pantalone, Forlipopoli, Toderò) și I. L. Caragiale (Mache Răzăchescu, Pristanda, Farfuridi, Cetățeanul turmentat), așez pe Tolstoi și Cehov: unul pentru Karenin, celălalt, printre altele, pentru Kulighin (*Trei surori*) și Dorn (*Pescărușul*), pe Gogol (Dobcinski) și Gorki (Baronul). Am trecut prin Marivaux (*O încercare*) și Kleist (*Ulciorul sfărîmat*), prin Ibsen (*Rața sălbatică*) și Sacha Guitry, Bernard Shaw (*Mezalianța, Maiorul Barbara, Banul n-are miros*) a făcut la mine casă bună cu Alecsandri (de la *Fintina Blanduziei la Chirița în voiaj*); precum Thornton Wilder (*Orașul nostru*) și S. Rogers (*Clovnul*) cu Ion Minulescu (*Manechinul sentimental*), cu Sebastian (*Ultima oră*) sau Camil Petrescu (*Bălcescu*), Mircea Ștefănescu (*Matei Millo*) și Tudor Mușatescu (*Titanic-vals*). Să nu-i uit însă pe Priestley (*Inspectorul de poliție*), pe Horia Furtună (*Păcală, Făt Frumos*), pe Lovinescu (*Citadela sfărîmată*), pe...

dar e și așa destul ca să se poată trage o concluzie — o primă lecție din toate acestea. Fiecare personaj, în cariera unui actor, devine o „clasă” promovată. În ansamblu, o „școală” în continuă absolvire. Asemenea școală se „preda” la Național. Ea ar trebui să solicite și să dezvolte și azi pe actor, mai ales pe cel tânăr. Un repertoriu bogat, variat, devine pentru el o carte de vizită a calificării și are prețul unei continue auto-confruntări.

— Pot recunoaște punctul acesta de vedere și în practica pedagogică a lui Ion Finteșteanu ?

— Ațiția tineri actori — azi nume — trecuți în ultimii ani pe la catedra mea au fost călăuziți, prin variatele căi de repertoriu, spre artă. Iar elevii de azi, în cel de al treilea an de actorie și pe care îi vom putea vedea de la anul în spectacole integrale, trec de la Beaumarchais la Victor Eftimiu, de la Sartre la Albee, de la Shakespeare la V. I. Popa...

TEATRU — ȘCOALĂ — STIL

Actorii de azi au la îndemână un sistem de învățămînt artistic complex. Cîndva, după o fulgerătoare parcurgere a unui an, urcai pe scenă alături de EI. În rolul lui Postum, aflîndu-mă deodată în fața lui Horațiu-Nottara, mi-am uitat textul, am înghețat în fața acestui sacerdot al scenei.

Am lucrat în preajma lui Sorcanu, ultimul supraviețuitor din trupa lui Millo — verigă de legătură între școala veche și cea nouă. Alături de Soreanu, învățam pe parcurs din mers. La o repetiție generală, în Biondello, lui Gusty i s-a părut că nu știi să ridi pe scenă. Marele regizor și-a trecut câteva după-amiezi învățînd un debutant să ridă! Școală! O școală și un stil. Evident, stilul realist al unui Teatru Național — dar, înainte de toate, datorată și amplorii sălii, un determinant profesional, erai obligat la: un glas puternic, la dicțiune perfectă, la condiție fizică. Vibrația artistică se cerea mare, ca să ajungă netulburată pînă la ultimul spectator de dincolo de hăul de întunerice ce se deschidea de la rampă... E greu să discerți „topografic” natura proprie stilului ce te-a format, constai însă că aceasta te-a omogenizat, ți-a compus o personalitate bine definită, stabilă, pregnantă. Anii par a fi diluat ceva din toate acestea. Săliile mici — edificiul teatral de „cameră” — au transformat actorii crescuți cum am crescut eu. În spectacolele de dramă, mai poți reconstitui azi fiorul de elevație al vechii școli. Din păcate, tocmai, și mai ales în comedie, el s-a cam pierdut... Cum s-a pierdut și tradiția prototipului de roluri... Port nădejdea că, în noua sa clădire, Teatrul Național își va reaprinde glorioasele lumini trecute, dar nu pierdute...

Al. P.

În câteva din rolurile sale: „Clovnul” de S. Rogers, „Coana Chirița” de V. Alecsandri Flachsmann din „Institutorii” de Otto Ernst, Matei Millo din „Căruța cu paiațe” de Mircea Ștefănescu, Gr. Dragomirescu din „Citadela sfărîmată” de Horia Lovinescu, Farfuridi din „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale și în trei comedii de Molière: Harpagon („Avarul”), Orgon („Bolnavul închipuit”) și în rolul titular din „Tartuffe”.

